

de ordening der landbouwmarkten. Artikel 103 strekt er immers toe hetzij de conjunctuurpolitiek van de Lid-Staten te coördineren, hetzij passende gemeenschappelijke maatregelen vast te stellen.

Gelet op de monetaire situatie ten tijde van de litigieuze maatregelen en bij ontbreken van enige passende bepaling in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid om spoedmaatregelen ter bestrijding van bedoelde monetaire situatie te kunnen nemen, is de Raad gerechtigd tijdelijk gebruik te maken van zijn bevoegdheden ex artikel 103 van het Verdrag.

2. Artikel 103 staat niet in de weg aan de bevoegdheid van de communautaire instellingen om hunnerzijds, onverminderd de overige in het Verdrag bepaalde procedures, conjunctuurmaatregelen te treffen, die ter waarborging van de Verdragsdoelstellingen noodzakelijk mochten blijken. De Raad kan van geval tot geval die vorm kiezen, welke hem het geschiktst voorkomt.
3. Weliswaar moeten de instellingen in de uitoefening van hun bevoegdheden ervoor waken aan de deelnemers van het economische verkeer zwaardere lasten op te leggen dan nodig om de door de overheid te realiseren doeleinden te bereiken, doch daaruit volgt niet dat deze verplichting moet worden afgemeten aan de bijzondere si-

tuatie van een bepaalde groep deelnemers.

4. De instellingen van de Gemeenschap moeten de verschillende doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, die afzonderlijk beschouwd tegenstrijdig kunnen lijken, verzoenen en in voorkomend geval aan deze of gene ervan tijdelijk voorrang verlenen overeenkomstig de eis van de economische gegevens en omstandigheden met het oog waarop zij hun besluiten nemen.
5. Artikel 40 ziet slechts op discriminatie tussen producenten of tussen verbruikers, terwijl artikel 39 handelt over de handhaving van het evenwicht tussen de tegengestelde belangen dezer beide groepen deelnemers aan het economisch verkeer.
6. De compenserende bedragen zijn communautaire maatregelen die, hoewel leidend tot een segmentering van de markt, dienen als correctief op de schommelingen van onvaste wisselkoersen en aldus ertoe strekken de instandhouding van de normale handelsstromen in de uitzonderlijke en voorbijgaande omstandigheden van de monetaire situatie te waarborgen. De machtiging om compenserende bedragen toe te passen op de invoer van landbouwprodukten uit derde landen in een tijd van zwevende wisselkoersen, is geldig.

In de zaak 5-73

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Finanzgericht Berlijn, in het aldaar aanhangig geding tussen

BALKAN-IMPORT-EXPORT GMBH, 1 Berlijn 15, Bregenzer Straße 10,

en

HAUPTZOLLAMT BERLIJN-PACKHOF, 1 Berlijn 21, Alt-Moabit 143-145,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging en de geldigheid van 's Raads verordening nr. 974/71 van 12 mei 1971 betreffende bepaalde conjunctuurpolitieke maatregelen welke naar aanleiding van de tijdelijke verruiming van de fluctuatiemarges van de valuta's van sommige Lid-Staten dienen te worden genomen in de landbouwsector (PB nr. L 106 van 12 mei 1971, blz. 1) en eventueel van de verordeningen nr. 1013/71 (PB nr. L 110 van 18 mei 1971, blz. 8), nr. 1014/71 (PB nr. L 110 van 18 mei 1971, blz. 10) en nr. 548/72 (PB nr. L 66 van 13 maart 1972, blz. 1) van de Commissie,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, A. M. Donner en M. Sørensen, Kamerpresidenten, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars (rapporteur), P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh en A. J. Mackenzie Stuart, Rechter,

Advocaat-Generaal: K. Roemer
Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

I — Overzicht van de feiten en het procesverloop

Overwegende dat de feiten en het procesverloop kunnen worden samengevat als volgt:

's Raads verordening nr. 974/71 van 12 mei 1971 (PB nr. L 106 van 12 mei 1971, blz. 1) regelt de toepassing van een stelsel van compenserende bedragen in het handelsverkeer tussen de Lid-Staten en met derde landen.

Bij invoer door verzoekster in het hoofdgeding van een partij van 13 590 kg witte Bulgaarse schapekaas, tariefpost 04.04-

E-1-3-4-50, in de Bondsrepubliek Duitsland vorderde het Hauptzollamt Berlijn-Packhof bij kennisgeving van 27 maart 1972, boven een heffing en de omzetbelasting krachtens bovengenoemde verordening een compenserend bedrag van 6 183,45 DM, naar rata van 45,50 DM per 100 kg.

Verzoekster in het hoofdgeding vorderde bij het Finanzgericht Berlijn de nietigverklaring van de aanslag voor het compenserende bedrag en betwistte daarbij de geldigheid van verordening nr. 974/71.

Het Finanzgericht Berlijn heeft daarop bij beschikking van 19 januari 1973 het Hof de volgende vragen voorgelegd:

1. Zijn 's Raads verordening nr. 974/71 van 12 mei 1971 „betreffende bepaalde conjunctuurpolitieke maatregelen welke naar aanleiding van de tijdelijke verruiming van de fluctuatiemarges van de valuta's van sommige Lid-Staten dienen te worden genomen in de landbouwsector”, en eventueel de verordeningen nrs. 1013/71, 1014/71 en 548/72, door de Commissie ter uitvoering van eerstgenoemde verordening gegeven, geldig voor zover daarin machtiging wordt verleend tot het vaststellen en heffen van compenserende bedragen bij de invoer van zuivelprodukten uit Bulgarije?

En meer in het bijzonder:

- a) Was de Raad van de Europese Gemeenschappen ingevolge artikel 103, lid 2, EEG-Verdrag bevoegd verordening nr. 974/71 als een in het gemeenschappelijk belang genomen conjunctuurpolitieke maatregel in de vorm van een verordening vast te stellen?
- b) Is het heffen van compenserende bedragen, met name voor zover daartoe ook bij invoer uit Bulgarije niet de eventuele koerswinst van de importeur, doch de verhouding tussen de D-Mark en de US-dollar bepalend is (vgl. artikel 2 VO 974/71), verenigbaar met het evenredigheidsbeginsel en met de artikelen 40, 39 en 110 EEG-Verdrag, onderscheidenlijk met de in genoemde artikelen besloten liggende rechtsbeginselen?

Zo ja,

2. Mocht verweerder bij juiste toepassing van het Gemeenschapsrecht nog op 24 maart 1972, de dag waarop inklaring werd verzocht, in de handel met derde landen een compenserend recht heffen?

Zo ja,

3. a) Op grond van welke factoren moesten de compenserende bedragen c.q. de „Angleichungszoll” (met name krachtens artikel 2, lid 2, van 's Raads verordening nr. 974/71) bij de invoer van kaas in de zin van

tariefpost 04.04 worden vastgesteld?

- b) Vormt artikel 2, lid 2, dier verordening voor die vaststelling een kwalitatief en kwantitatief voldoende bepaalde grondslag?
- c) Was op 24 maart 1972 een heffingsvoet van 45,50 DM per 100 kg Bulgaarse schapekaas met die beginselen in overeenstemming?

De verwijzingsbeschikking van 19 januari 1973 is ter griffie van het Hof ingeschreven op 5 februari 1973.

Het Hof heeft, op rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal, besloten zonder instructie tot de behandeling over te gaan.

Verzoekster in het hoofdgeding, de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, de Raad en de Commissie van de Europese Gemeenschappen hebben schriftelijke opmerkingen gemaakt.

Ter terechtzitting van 5 juni 1973 hebben verzoekster in het hoofdgeding, ten deze vertegenwoordigd door de heer Ehle, advocaat te Keulen, de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur de heer Gilsdorf, de Raad, ten deze vertegenwoordigd door zijn juridisch adviseur de heer Lambers, en de Duitse Regering, ten deze vertegenwoordigd door Regieringsdirecteur Seidel, mondelinge opmerkingen gemaakt. De Advocaat-Generaal heeft ter terechtzitting van 26 juni 1973 conclusie genomen.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

Overwegende dat de krachtens artikel 20 van het Statuut ingediende opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

A — Opmerkingen van verzoekster in het hoofdgeding

Ten aanzien van de eerste vraag

a) Verzoekster in het hoofdgeding meent dat verordening nr. 974/71 niet

op artikel 103, lid 2, kan steunen, aangezien zij niet in het kader van de conjunctuurpolitiek is vastgesteld, maar uitsluitend ter handhaving van het interventiestelsel op de landbouwmakten; voorts gaat het hier niet om een zaak van gemeenschappelijk belang en is de Raad op grond van genoemd artikel alleen bevoegd richtlijnen vast te stellen of beschikkingen te geven. De compensatieregeling kan alleen op de artikelen 40 en 43, juncto artikel 235, van het Verdrag worden gegrond, wat trouwens door de Raad zelf is erkend: verordening nr. 509/73 van 22 februari 1973, houdende wijziging van verordening nr. 974/71 (PB nr. L 50 van 23 februari 1973, blz. 1), steunt uitsluitend op de artikelen 28, 43 en 235 van het Verdrag.

Verordening nr. 974/71 moet derhalve, tót haar wijziging bij verordening nr. 509/73 van 22 februari 1973, worden nietigverklaard. Overeenkomstig artikel 174, tweede alinea, kan het Hof immers een gedeeltelijke nietigheid vaststellen.

b) Doordat verordening nr. 974/71 uitsluitend met de verhouding tussen D-Mark en dollar rekening houdt, zijn de compenserende bedragen herhaaldelijk, en met name ook in casu, geheel ten onrechte te hoog vastgesteld. In haar voorstel tot wijziging van verordening nr. 974/71 van 10 mei 1972 heeft de Commissie zelf toegegeven dat het stelsel de wisselkoers van de valuta van naar de Gemeenschap exporterende derde landen in aanmerking had moeten nemen.

Het stelsel van de compenserende bedragen is in strijd met het verbod van heffingen van gelijke werking als douanerechten, met het evenredigheidsbeginsel en met de artikelen 39 en 110 van het Verdrag, die luidens artikel 33 van verordening nr. 804/68 (PB nr. L 148 van 28 juni 1968, blz. 13) in aanmerking hadden moeten worden genomen. Zoals het Finanzgericht Berlijn in zijn verwijzingsbeschikking heeft erkend, hebben de compenserende bedragen, voor zover zij het effect van het fluctueren van de D-Mark ten opzichte van de valuta van het derde land of althans ten opzichte van het rekenkundig gemiddelde van de

pariteiten van de valuta's der derde landen te boven gaan, een gelijke werking als de door het Verdrag en artikel 19 van verordening nr. 804/68 verboden douanerechten.

De in artikel 2 van verordening nr. 974/71 voorgeschreven berekeningswijze van de compenserende bedragen is bovendien in strijd met het evenredigheidsbeginsel, waarnaar in de laatste overweging van de considerans dezer verordening uitdrukkelijk wordt verwezen. Waar men volgens verzoekster bij de vaststelling van de compenserende bedragen de pariteit van de valuta's der belangrijkste handelspartners ten opzichte van de D-Mark in aanmerking had kunnen nemen, had dit toch op zijn minst kunnen en moeten gebeuren met de fluctuaties van de D-Mark ten opzichte van een rekenkundig gemiddelde der valuta's van representatieve derde landen. In dit laatste geval zou het effect van de opwaardering van de D-Mark beslist geringer zijn geweest. Verzoekster in het hoofdgeding verwijst hiervoor naar de methode bij de berekening van de heffingen (artikel 14, lid 4, van verordening nr. 804/68).

Toen de Amerikaanse dollar op 8 mei 1972 was gedevalueerd, bleek dat de som van de nieuwe (verhoogde) heffingen en de nieuwe (verlaagde) compenserende bedragen aanzienlijk lager was dan de som van de oude heffingen en compenserende bedragen. De oude berekeningswijze was dus kennelijk onjuist.

Compenserende bedragen die het effect van de fluctuatie te boven gaan, zijn niet alleen onverenigbaar met de doelstelling om redelijke prijzen bij de levering aan verbruikers te verzekeren (artikel 39, lid 1 e, van het Verdrag), maar ook met de grondslagen van een aan de GATT-voorschriften gebonden handelspolitiek.

Ten aanzien van de tweede vraag

Verzoekster in het hoofdgeding meent dat op 24 maart 1972, de dag waarop inklaring van de litigieuze produkten werd verzocht, geen compenserend recht meer mocht worden toegepast.

Artikel 8, lid 2, van verordening nr.

974/71 bepaalt dat zij „niet meer van toepassing (is) zodra alle betrokken Lid-Staten de regels betreffende de marges waarbinnen de wisselkoersen van de officiële pariteit mogen afwijken, weer toepassen.” Op 18 december 1971 bereikten de Lid-Staten te Washington overeenstemming over een nieuwe spilkoers van de D-Mark ten opzichte van de dollar (3,2225 DM/dollar), waarma de Bundesbank haar interventies op de valutamarkt hervatte ten einde de koers van de D-Mark binnen de overeengekomen fluctuatiemarge (3,150 DM — 3,295 DM) te houden. Ofschoon deze spilkoers niet aan het IMF was medegedeeld, werd er in de praktijk de hand aan gehouden. Artikel 8 van verordening nr. 974/71 spreekt echter uitsluitend van het „toepassen van de regels”. Het gaat dus niet aan, artikel 8 buiten toepassing te laten onder voorwendsel dat het alleen om een „spilkoers” (central rate) en niet om een officiële pariteit (par value) ging.

Artikel 1, laatste alinea, van verordening nr. 974/71 stelt bovendien het vaststellen en toepassen van compenserende bedragen afhankelijk van de voorwaarde dat de overschrijding van de internationaal overeengekomen fluctuatiemarges „verstoringen in de handel in landbouwproducten” veroorzaakt. Zulke verstoringen moeten voor elk produkt afzonderlijk worden geconstateerd, wat voor het produkt in casu niet is geschied: de prijs van kaas is niet afhankelijk van die van producten waarvoor in het kader van de gemeenschappelijke ordening der landbouwmarkten interventie maatregelen zijn voorzien (artikel 2 a en 2 b van verordening nr. 974/71). Hoe dan ook, de toepassing van compenserende bedragen op een produkt als kaas, waarvoor geen enkele prijsgarantie bestaat, is slechts gedurende korte tijd gerechtvaardigd, aangezien de fluctuaties van de marktprijzen die van de wisselkoersen compenseren en vaak te boven gaan. Dit was ook in maart 1972 het geval.

Ten aanzien van de derde vraag

Wat betreft de factoren die bij de berekening van het compenserende bedrag op

het litigieuze produkt een rol moeten spelen, merkt verzoekster in het hoofdingeving op dat deze vraag onmogelijk is te beantwoorden, zolang de Commissie niet duidelijk maakt hoe de compenserende bedragen op het produkt in kwestie zijn berekend, en of daarbij rekening is gehouden met het feit dat de prijs ervan, welke in de eerste plaats door de markt wordt bepaald, de monetaire fluctuaties vrij gemakkelijk compenseert. Daarbij komt dat de revaluatie van de D-Mark voor de landbouw neerkomt op een verlaging van de produktiekosten.

Artikel 2, lid 2, van verordening nr. 974/71 schendt zowel het beginsel van de rechtszekerheid als het beginsel dat wettelijke machtigingen voldoende gepreciseerd moeten zijn.

Het compenserende bedrag van 45,50 DM/100 kg is in elk geval veel te hoog: koerswijzigingen tussen D-Mark en de Bulgaarse valuta hebben zich immers nauwelijks voorgedaan, kaas is volkomen onafhankelijk van de interventieprijs en elk negatief effect van de monetaire maatregelen was hoe dan ook binnen twee maanden opgevangen.

B — Opmerkingen van de Raad

Ten aanzien van de eerste vraag

a) Volgens de Raad is verordening nr. 974/71 wel degelijk een conjunctuurmaatregel in de zin van artikel 103 van het Verdrag. Het begrip „conjunctuurpolitiek” omvat alle overheidsmaatregelen welke in de mate van het mogelijke beogen te voorkomen dat de factoren die het binnen- en buitenlandse economisch evenwicht bepalen, zich anders ontwikkelen dan op lange termijn was voorzien. Conjunctuurmaatregelen kunnen derhalve op de meest verschillende terreinen betrekking hebben. Zo beoogde verordening nr. 974/71 abnormale prijs- en inkomensschommelingen als gevolg van omvangrijke importen van landbouwproducten naar landen met een zwevende munt tegen te gaan.

De in het Verdrag genoemde bijzondere procedures staan aan de toepassing van

artikel 103 niet in de weg. De werkingssfeer van dit artikel zou wel erg beperkt zijn, indien men op al die gebieden waarvoor speciale procedures bestaan, geen conjunctuurpolitieke maatregelen zou kunnen nemen, zolang niet aan de voorwaarden, door de andere artikelen voor die bijzondere procedures vereist, is voldaan.

Elke conjunctuurpolitiek stelt haar eigen eisen en is dan ook in tal van gevallen niet te combineren met de andere procedures. Volgens de Raad wettigt de strekking van artikel 103 de toepassing ervan op terreinen waar het Verdrag in bijzondere procedures voorziet, mits de maatregelen een conjunctureel doel hebben. Aldus kan men, onafhankelijk van artikel 38 en vooral van de competentiegeleding van artikel 43, lid 2, ook op het gebied van de landbouw artikel 103 toepassen.

In bepaalde gevallen zullen conjunctuurmaatregelen het beoogde effect missen, wanneer ze niet aan sommige andere bepalingen van het Gemeenschapsrecht derogeren, zonder dat daarbij sprake behoort te zijn van een soortgelijke vrijwaringsclausule als in artikel 226.

Ofschoon de intracommunautaire compenserende bedragen, die onder een zelfde regeling vallen als de extracommunautaire, zonder enige twijfel het vrije verkeer van goederen beïnvloeden, tasten zij toch het beginsel van het vrije goederenverkeer niet aan. Dit beginsel behoort trouwens niet tot de doelstellingen van de landbouwpolitiek, behalve dan voor zover het de in artikel 39, lid 1, genoemde doelstellingen helpt verwezenlijken. Bij de invoering van de compenserende bedragen is overwogen dat deze doelstellingen niet in gevaar mochten komen door fluctuaties op korte termijn als gevolg van het zweven van bepaalde munten van de Gemeenschap. Ongeacht de beslissingen die op monetair gebied zouden worden genomen, garandeerde de maatregel juist de vrijheid van het goederenverkeer voor de toekomst.

Wat de vorm van de bestreden maatregel als verordening betreft, meent de Raad dat artikel 103, lid 2, de instellingen van

de Gemeenschap niet in hun keuze van de juridische vorm beperkt. De term „entscheiden” (Frans: *décider*, Nederlands: *vaststellen*) is hier niet in technische zin gebruikt. Weliswaar noemt lid 3 — ook al is de toe te passen norm een verordening — de richtlijn als juridische vorm voor de toepassingsmaatregelen, maar dit is alleen omdat deze met gekwalificeerde meerderheid van stemmen moeten worden vastgesteld. Het was derhalve redelijk alleen van het soepeler interventiemiddel — de richtlijn — te spreken en de vorm van een verordening te reserveren voor met eenparigheid van stemmen vastgestelde regelingen.

De Gemeenschap kan geen werkelijk gemeenschappelijke conjunctuurpolitiek voeren, als zij geen verordeningen doch slechts tot de Lid-Staten gerichte richtlijnen zou mogen vaststellen.

b) Verordening nr. 974/71 maakt geen inbreuk op het evenredigheidsbeginsel. Alleen door een min of meer forfaitaire formule kan men rekening houden met de noodzaak de gevolgen van monetaire maatregelen zo goed mogelijk op te vangen enerzijds en de wenselijkheid van een praktische oplossing anderzijds. Indien de fluctuaties van de zwevende munten ten opzichte van de gemiddelde waarde van alle of enkele derde-landen valuta's, in de berekening waren betrokken, zou de compensatie onvoldoende zijn geweest voor de valuta van het belangrijkste derde land, de Verenigde Staten, die immers bij verreweg de meeste transacties in landbouwprodukten een beslissende rol speelt. Niet kan worden ontkend dat de lasten welke de gekozen oplossing medebrenkt, ondanks enkele praktische bezwaren in redelijke proportie staan tot de gevolgen van de koerswijzigingen.

Evenmin is er sprake van een door artikel 40 van het Verdrag verboden discriminatie. De compenserende bedragen mogen de verschillende landbouwprodukten wellicht ongelijk belasten, maar zij worden berekend aan de hand van gelijkvormige maatstaven, zoals met name omschreven in de artikelen 2, 3 en 4 van de verordening. Artikel 7 verbiedt

trouwens het gedeeltelijk gebruik maken van de machtiging tot het vaststellen van compenserende bedragen. De producenten en consumenten in de diverse Lid-Staten zijn op geen enkele wijze ongelijk behandeld, want alle betrokken Lid-Staten hebben van de machtiging gebruik gemaakt.

Van schending ten slotte van de in de artikelen 39 en 110 neergelegde grondbeginselen zou alleen sprake kunnen zijn, wanneer de instellingen de grenzen van hun beoordelingsvrijheid hadden overschreden — een beoordelingsvrijheid, waarover zij bij het nastreven van deels tegenstrijdige doeleinden noodzakelijkerwijs moeten kunnen beschikken.

Ten aanzien van de tweede vraag

Volgens de Raad komt de tweede vraag erop neer, of verordening nr. 974/71, getiteld op artikel 8, lid 2, op 24 maart 1972 nog van toepassing was. De Raad meent dat de in deze bepaling genoemde voorwaarden om de regeling buiten werking te stellen op die datum nog niet waren vervuld.

Het na de monetaire conferentie van Washington van 18 december 1971 gepubliceerde communiqué vermeldde geen nieuwe pariteit. Het liet de betrokken staten vrij „spilkoersen” vast te stellen, zonder dat daaraan de rechtsgevolgen van een vaststelling van een pariteit overeenkomstig de statuten van het Internationaal Monetair Fonds waren verbonden. Bovendien bleef het gehele stelsel van landbouwprijzen volgens de gemeenschappelijke marktordeningen berusten op een rekenenheid, welke verhouding tot de valuta's van de Lid-Staten was vastgesteld op basis van de officiële, aan het IMF medegedeelde pariteiten.

Zolang de relatie tussen de rekenenheid en de officiële pariteiten van de valuta's der Lid-Staten werd gehandhaafd, zou de afschaffing van de compenserende bedragen onoverzienbare gevolgen voor de toepassing van talloze landbouwverordeningen hebben gehad.

C — Opmerkingen van de Duitse Regering

Ten aanzien van de eerste vraag

a) De Duitse Regering meent dat verordening nr. 974/71 in de conjunctuurpolitiek past en terecht op artikel 103 van het Verdrag berust. Ofschoon bepaald door de algemene doelstellingen van een beleid op lange of middellange termijn, heeft een conjunctuurpolitiek — economische politiek op korte termijn — in de eerste plaats tot doel de inflatoire en deflatoire tendensen van de economische ontwikkeling te temperen. Zonder de regelingen van verordening nr. 974/71 zouden de abnormale schommelingen van prijzen en inkomens als gevolg van het vrijlaten van de wisselkoers door enkele Lid-Staten het interventiestelsel hebben verstoord en geleid hebben tot de ineensstorting van het interventie- en marktprijzniveau, met als gevolg een abnormale ontwikkeling van prijzen en inkomens.

Dat het Verdrag op het gebied van het landbouwbeleid in artikel 38 en volgende bijzondere bevoegdheden aan de Gemeenschap toekent, wil niet zeggen dat er geen plaats is voor verordening nr. 974/71 als conjunctuurpolitieke maatregel. Die bevoegdheden zijn overigens allereerst met het oog op structurele behoeften toegekend en weinig geschikt voor rechtstreekse conjunctuurmaatregelen van de Gemeenschap. De woorden „onverminderd de overige in dit Verdrag bepaalde procedures” in artikel 103 betekenen dus dat, naast de voor een bepaalde sector voorziene regeling, ook dit artikel kan worden toegepast.

De bij verordening nr. 974/71 ingevoerde compensatieregeling is evenmin strijdig met het gemeenschappelijk belang, aangezien het het grootste deel van de landbouwsector omvat en ernstige verstoringen van de landbouw van bepaalde Lid-Staten, waardoor de gemeenschappelijke landbouwmarkt in gevaar zou zijn gebracht, tegengaat.

Wat de rechtsvorm van verordening nr. 974/71 betreft, meent de Duitse Regering dat artikel 103 aan de keuze van het

meest geëigende instrument geen enkele beperking stelt. De term „entscheiden” (Frans: décider) in artikel 103, lid 2, heeft geen specifieke betekenis, maar betekent eenvoudig „maatregelen vaststellen”.

De in artikel 103, lid 3, uitgesproken voorkeur voor de richtlijn bij het eventueel vaststellen van uitvoeringsvoorschriften, komt hieruit voort, dat door deze wijze van regelgeving de inmenging in het soevereine gebied van de staten tot het strikt noodzakelijke wordt beperkt.

b) Het forfaitaire karakter van de compenserende bedragen vormt geen schending van het evenredigheidsbeginsel. De praktijk liet geen andere keus. Een stelsel waarin het bedrag van de compenserende heffing voor elke invoer precies overeenkomt met de gevolgen van een monetair maatregel, is gezien de vele compensaties die in het toegepaste systeem reeds bestaan, volmaakt onuitvoerbaar. Wanneer men bij het vaststellen van de compenserende bedragen met de verhouding tussen de zwevende valuta en die van het importerende derde land rekening hield, zou dat bovendien tot omvangrijke verkeersverleggingen leiden. Anderzijds draagt een stelsel dat van het rekenkundig gemiddelde van de schommelingen van de D-Mark ten opzichte van de valuta's van derde landen uitgaat, evenzeer een forfaitair karakter, terwijl het evenmin de garantie van voldoende compensatie biedt ingeval de pariteit van de valuta van een bepaald derde land onder de gemiddelde pariteit van de derde-landervaluta's ligt. Gesteld voor de keuze tussen verschillende mogelijkheden, kon de Raad krachtens zijn beleidsvrijheid opteren voor die oplossing, welke het meest geëigend scheen en wat eenvoudig en efficiëntie betreft, de minste problemen opleverde (arrest van het Hof van 17 december 1970, Internationale Handelsgesellschaft, zaak 11-70, Jurisprudentie 1970, blz. 1125).

Evenmin is er sprake van inbreuk op de in artikel 39 neergelegde doelstellingen, die niet steeds met elkaar harmoniëren: veeleer moet men trachten deze te verzoenen en een compromisoplossing zo-

ken. Zo moet bij voorbeeld de doelstelling van een redelijk prijsniveau voor de verbruikers in overeenstemming worden gebracht met de doelstelling de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren.

Hetzelfde geldt voor de doelstellingen van de handelspolitiek in artikel 110 van het Verdrag. Zij vallen niet samen met die van artikel 39, zodat ook de toepassing van deze beide bepalingen een discretionaire bevoegdheid van de instellingen veronderstelt.

Ten aanzien van de tweede vraag

De situatie die aanleiding was tot de vaststelling van verordening nr. 974/71, was op 24 maart 1972 niet wezenlijk gewijzigd. Ondanks de invoering van „spilkoersen” (central rates) na de akkoorden van Washington van 18 december 1971, rechtvaardigde de — door die akkoorden weliswaar gereduceerde — uitwerking van de koersschommelingen de handhaving van de maatregel.

Geen enkele staat was naar aanleiding van die akkoorden tot een bij het IMF aangemelde pariteit teruggekeerd, zodat er ook geen reden bestond overeenkomstig artikel 8, lid 2, van verordening nr. 974/71 de compenserende bedragen af te schaffen. De als „spilkoersen” (central rates) gekwalificeerde pariteiten hebben niet dezelfde rechtsgevolgen als de officiële, bij het IMF aangemelde wisselkoersen.

D — Opmerkingen van de Commissie

De Commissie merkt op dat bij de derde vraag ook moet worden onderzocht of zich in het handelsverkeer van landbouwprodukten inderdaad geen verstoringen voordeden. Volgens een grief van de firma Balkan voor de nationale rechter zou immers in dat geval de toepassing van verordening nr. 974/71 op Bulgaarse schapekaas onwettig zijn.

De economische achtergrond

Wat betreft de oorsprong en werking van het stelsel van compenserende be-

dragen overeenkomstig verordening nr. 974/71, vestigt de Commissie de aandacht op het volgende.

Ten einde de toevloed van buitenlandse valuta naar de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland af te remmen, machtigde de Raad, krachtens artikel 103 van het Verdrag, bij resolutie van 9 mei 1971 (PB van 10 juni 1971, nr. C 58, blz. 1) genoemde Lid-Staten de koers van hun munt los te laten. Ten einde verstoringen in het handelsverkeer van landbouwprodukten te voorkomen, is daarop verordening nr. 974/71 aangenomen.

Deze gaat ervan uit dat de officiële pariteiten niet zijn gewijzigd. De invoering van compenserende bedragen was derhalve gerechtvaardigd, omdat de intracommunautaire prijzen voor produkten waarvoor een interventieregeling geldt, of voor produkten waarvan de prijs afhankelijk is van die van eerstgenoemde produkten, geen verandering hebben ondergaan, terwijl de prijs op de extracommunautaire markt, uitgedrukt in D-Marken, door de revaluatie van deze munt dienovereenkomstig is gedaald.

In de verordeningen nr. 1013/71 (PB nr. L 110 van 18 mei 1971, blz. 8) en nr. 1014/71 (PB nr. L 110 van 18 mei 1971, blz. 10), houdende uitvoeringsbepalingen van verordening nr. 974/71, heeft de Commissie ernaar gestreefd de lijst van produkten waarop de compenserende bedragen van toepassing zijn, zo beperkt mogelijk te houden.

Vervolgens heeft de Commissie bij verschillende gelegenheden, met name nadat de omwisselbaarheid in goud van de dollar was opgeheven (15. 8. 1971) en de Belgische en Luxemburgse frank (23. 8. 1971) en later ook het pond en de lire (begin 1972) waren gaan zweven, het toepassingsgebied van het stelsel van compenserende bedragen uitgebreid.

Na de devaluatie van de dollar op 8 mei 1972 evenwel konden de compenserende bedragen worden verlaagd, met een overeenkomstige verhoging van de heffingen. Een op 16 mei 1972 door de Commissie voorgestelde wijziging van verordening nr. 974/71 om de toepassing

van compenserende bedragen te beperken, is niet tot stand gekomen doordat de verwachte revaluatie van de munten van enkele Lid-Staten uitbleef. Een tweede voorstel, om het stelsel van de compenserende bedragen in het landbouwbeleid op te nemen, is bij 's Raads verordening nr. 2746/72 van 19 december 1972 (PB nr. L 291 van 28 december 1972, blz. 148) aanvaard.

Na de nieuwe devaluatie van de dollar op 13 februari 1973 is besloten de schommelingen van de wisselkoersen, bedoeld in artikel 2, lid 1, van verordening nr. 974/71, te bepalen ten opzichte van de werkelijke pariteit van de dollar.

Ten aanzien van de eerste vraag

a) Volgens de Commissie steunt verordening nr. 974/71 terecht op artikel 103 van het Verdrag; deze verordening is immers inderdaad een conjunctuurpolitieke maatregel.

Monetaire maatregelen, voor zover op korte termijn, zijn typisch conjuncturele maatregelen. Deze zijn immers gericht op doelstellingen op korte termijn — niet langer dan 18 maanden — en wel in hoofdzaak op het corrigeren of afzwakken van cyclische bewegingen.

De tegenwerping dat verordening nr. 974/71 landbouwpolitieke doeleinden met slechts bijkomende conjuncturele gevolgen nastreeft, miskent dat de litigieuze verordening betrekking heeft op het landbouwaspect van een geheel van monetaire maatregelen, die met instemming van de communautaire instellingen door de Lid-Staten zijn genomen.

Niet alleen zegt artikel 103 zelf dat de Lid-Staten hun conjunctuurpolitiek als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang beschouwen, maar bovendien heeft de gehele Gemeenschap er ook daadwerkelijk belang bij dat de Duitse en Nederlandse kapitaalmarkt niet door het aanbod van dollars wordt overspoeld. Aangezien het in mei 1971 nog niet mogelijk was de munten van de Gemeenschap gezamenlijk te laten zweven, moesten er na het vrijlaten van de gulden en de D-Mark wel maatregelen ge-

troffen worden, ook al legden die het vrije verkeer van goederen enigzins aan banden.

Een verbod de vaste pariteiten tussen de Lid-Staten los te laten, vindt men noch in artikel 107 van het Verdrag noch in de overeenkomsten van Bretton Woods, waaraan de Lid-Staten via artikel 234 gebonden zijn, noch in de toepassing van vaste pariteiten bij de oprichting der landbouwmarkten.

Aangezien de resolutie van 22 maart 1971 betreffende de verwezenlijking in etappes van de economische en monetaire unie in de Gemeenschap alleen politieke betekenis heeft en de Lid-Staten bevoegd bleven maatregelen op het gebied van de wisselkoers te treffen, kan het besluit om een munteenheid te laten zweven niet onvermijgbaar worden geacht met de door artikel 5 van het Verdrag opgelegde plicht tot samenwerking.

Zonder compenserende bedragen zou de toevloed van goedkope importen en de ontoereikendheid van de uitvoerrestituties de interne landbouwmarkt hebben ontwricht.

Gesteld is dat de compenserende bedragen primair op artikel 43 en eerst subsidiair op artikel 113 van het Verdrag hadden moeten steunen. Op dit punt is de Commissie van oordeel dat uit artikel 103 een samenloop van bevoegdheden kan worden afgeleid.

Het aanvaarden van verzoeksters stelling leidt tot een verdeling van bevoegdheden over verschillende communautaire organen en tot versnippering van de conjunctuurmaatregelen, wat met artikel 103 niet valt te rijmen. Juist immers met het oog op het dringende karakter van zodanige maatregelen voorziet dit in soepele procedures, waarbij het Parlement niet behoeft te worden geraadpleegd.

Op voorstel van de Commissie heeft de Raad de voorkeur gegeven aan artikel 103, zulks om te voorkomen dat het stelsel van de compenserende bedragen in het landbouwbeleid zou worden geïncorporeerd, om het uitzonderlijke karakter en de korte duur ervan te beklemtonen en om de kosten ervan niet ten laste van

de Gemeenschap te brengen. Het verdiende immers de voorkeur dat de betrokken Lid-Staten de financiële gevolgen van het stelsel zouden dragen.

In 1973 raakte het conjuncturele aspect op de achtergrond. Dat is de reden waarom in verordening nr. 2746/72 (PB nr. L 291 van 28 december 1972, blz. 148) naast artikel 103 ook de artikelen 28, 43 en 235 zijn aangehaald.

Nu de in artikel 103 toegekende bevoegdheden cumuleren met die welke voor bepaalde sectoren zijn verleend, valt de Raad er geen verwijt van te maken zich niet te hebben bediend van artikel 19, lid 2, van zijn verordening nr. 804/68, houdende een gemeenschappelijke ordening van de markten in de sector melk en zuivelproducten, krachtens welk artikel kan worden afgeweken van het verbod douanerechten of heffingen van gelijke werking toe te passen.

Wat betreft het effect van compenserende bedragen op het vrije verkeer van goederen, merkt de Commissie op dat artikel 103 geen vrijwaringsclausules toelaat. Zij betoogt voorts dat het vrije verkeer van goederen in het kader van de ordeningen der landbouwmarkten niet hetzelfde onomkeerbare karakter draagt als in de industriële sector, en dat corrigerende maatregelen noodzakelijk leken. In elk geval is een stelsel van compenserende bedragen minder restrictief dan eventuele kwantitatieve beperkingen.

Wat betreft de vorm van verordening nr. 974/71 merkt de Commissie het volgende op. Gezien de in artikel 103, lid 3, bedoelde vereenvoudigde stemprocedure ter zake van toepassingsmaatregelen, kan men zich voorstellen dat de Raad zich overeenkomstig deze bepaling van de meest soepele maatregel — de richtlijn — zou hebben bediend. Dit sluit evenwel niet uit dat hij overeenkomstig artikel 155 van het Verdrag zijn bevoegdheid tot uitvoering van de door hem gestelde regels aan de Commissie kan delegeren. Wanneer de basisbeslissing bestaat in de invoering door de Raad van een stelsel van financiële lasten — wat uiteraard een groot aantal uitvoeringsmaatregelen vereist en in het mechanisme van een be-

staand Gemeenschapsbeleid ingrijpt —, dan móet men die uitvoeringsmaatregelen wel aan het executieve orgaan overlaten. Voor een zo technisch onderwerp nu is de verordening de aangewezen vorm, zowel met het oog op de praktische toepasbaarheid en de eenheid van het Gemeenschapsrecht als de rechtsbescherming van de individu. Daarom valt niet in te zien, aldus de Commissie, waarom de Raad een bevoegdheid die hij aan de Commissie kan delegeren, niet zelf zou kunnen uitoefenen.

b) Met betrekking tot de aanwijzing in artikel 2, lid 1, van verordening nr. 974/71, van de dollar als vergelijkingsmaatstaf, tekent de Commissie aan dat alleen een forfaitaire compensatieregeling praktisch uitvoerbaar was. In ieder geval was het niet mogelijk compenserende bedragen alleen toe te passen in de gevallen waarin het ingevoerde produkt van een voordelig koersverschil profiteert. De daartoe vereiste controle op elke invoerhandeling afzonderlijk zou in strijd zijn met de beginselen van de toepassing van heffingen en de betaling van restituties, waarvoor het Hof zelf de geldigheid van abstracte berekeningsmethoden heeft aanvaard (arrest van 15 december 1970, zaak 31-70, Deutsche Getreide und Futtermittel, Jurisprudentie 1970, blz. 1055). Door de pariteit van de dollar als vergelijkingsmaatstaf te gebruiken, wordt rekening gehouden met de realiteit van het internationale handelsverkeer. Bij een forfaitaire berekening, gebaseerd op de gemiddelde pariteit van de derde-landenvaluta's, had men allerlei wegingsfactoren zoals omvang, waarde, herkomst en contractuele bepalingen omtrent de overdracht van de landbouwprodukten moeten hanteren; daarin zouden de koersschommelingen van de Amerikaanse dollar, die in het internationale handelsverkeer een overheersende rol speelt, onvoldoende zijn verdisconteerd.

Verzoekster in het hoofdgeding had zich trouwens tegen de gevolgen van deze regeling kunnen wapenen, door hetzij de dollar als betalingsmiddel te bedingen, hetzij het compenserende bedrag voor rekening van verkoper te laten.

Het evenredigheidsbeginsel is niet geschonden. De eerbiediging ervan, tot uitdrukking gebracht in de laatste overweging van de considerans van verordening nr. 974/71, moet aan het „strikt noodzakelijke” karakter van het stelsel in zijn geheel en niet aan een individuele invoer worden getoetst. Dat de Raad de gemiddelde pariteit van de derde-landenvaluta's als maatstaf had kunnen gebruiken, neemt niet weg dat hij, door te handelen zoals hij deed, binnen de grenzen van de beoordelingsvrijheid van de wetgever is gebleven; bovendien had de Commissie op haar beurt de mogelijkheid de compenserende bedragen voortdurend aan de gewijzigde omstandigheden aan te passen.

Het stelsel van compenserende bedragen is niet discriminatoir. Enerzijds gaat het uit van objectieve criteria, anderzijds dient men — wat betreft de voor elk produkt verschillende druk die niet wordt beïnvloed door het effect van monetaire maatregelen — rekening te houden met hetgeen is opgemerkt over de beweerde schending van het evenredigheidsbeginsel. Omtrent het voordeel dat de landbouwers bij de aanschaf van grondstoffen zouden hebben, verklaart de Commissie, dat voor landbouwprodukten (bij voorbeeld zaden) dit voordeel door de compenserende bedragen wordt beperkt, terwijl de prijzen van ingevoerde industrieproducten door de revaluatie slechts in geringe mate zijn verlaagd.

Van schending van artikel 39 door een te hoge verbruikersprijs (artikel 39 e) kan geen sprake zijn: de compenserende bedragen zijn niet te hoog gesteld, terwijl genoemd artikel de wetgever machtigt om, in het kader van zijn beoordelingsvrijheid, de daar genoemde doelstellingen tegen elkaar af te wegen.

De redactie van artikel 110 is zo ruim en vaag, dat individuele rechten er niet aan kunnen worden ontleend. Door het toegepaste stelsel is bovendien de schade voor de internationale handel in de gegeven omstandigheden tot het minimum teruggebracht.

Ten aanzien van de tweede vraag

Volgens de Commissie komt de tweede vraag erop neer, of in verband met het in artikel 8 van verordening nr. 974/71 bepaalde — „De verordening is niet meer van toepassing zodra alle betrokken Lid-Staten de regels betreffende de marges waarbinnen de wisselkoersen van de officiële pariteit mogen afwijken, weer toepassen” — de compenserende bedragen na de conferentie van Washington van 18 december 1971 hadden mogen worden gehandhaafd. In feite passen de „betrokken Lid-Staten” bedoelde regels nog steeds niet toe: in de eerste plaats ligt de „spilkoers” van de D-Mark, de gulden en de Belgische frank buiten de internationaal vastgestelde fluctuatiemarges, en bovendien wijken de nieuw overeengekomen fluctuatiemarges (2,25 % in plaats van 1 %) van die internationale regels af. De instellingen van de Gemeenschap hebben echter aan de officiële pariteiten willen vasthouden, omdat de gehele landbouwregeling erop berust. Het was dus normaal dat men dit ook in verordening nr. 974/71 heeft gedaan.

Eerst na de tweede devaluatie van de dollar op 13 februari 1973 is de Commissie, aan de hand van de opgedane ervaring, bij de berekening van heffingen en restituties van de werkelijke pariteiten uitgegaan, doch dit heeft geen wijziging van de compenserende bedragen tot gevolg gehad. Bij de berekening hiervan overeenkomstig artikel 2 van verordening nr. 974/71 was het voldoende zich naar de werkelijke pariteit van de dollar te richten (artikel 2, lid 1, laatste alinea).

Ten aanzien van de derde vraag

Voor de produkten waarvoor interventie maatregelen gelden, wordt het intracommunautaire compenserende bedrag verkregen door de interventieprijs te verhogen met het percentage van de opwaardering van de communautaire valuta ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Voor de produkten waarvan de prijs afhankelijk is van die der eerstgenoemde produkten, is het compenserende bedrag gelijk aan de invloed die de prijs van de

betrokken produkten ondergaat door de toepassing van compenserende bedragen op de aan interventie onderworpen produkten. In de sector melk en zuivelprodukten bestaan er interventieprijsen voor boter en magere-melkpoeder; de prijs van andere zuivelprodukten is van deze prijzen afhankelijk, al wordt die ook gedeeltelijk door vraag en aanbod bepaald. De berekening van de extracommunautaire bedragen geschiedt op grondslag van de prijs franco grens.

De voor kaas gevolgde methode, waarbij het compenserende bedrag wordt berekend naar de invloed van de compenserende bedragen op de prijs voor boter en magere-melkpoeder, is logisch en conform het bepaalde in artikel 2, lid 2, van verordening nr. 974/71.

Ofschoon de berekening van heffingen en restituties voor de verschillende kaas-soorten op grondslag van de wereldmarktprijs plaatsvindt, heeft de Raad voor de berekening van de compenserende bedragen met opzet een ander systeem gekozen. De regeling van heffingen en restituties is de vrucht van een langdurige ervaring en kan niet zonder meer worden overgenomen in een stelsel van compenserende bedragen, dat van tijdelijke aard is en ook voor de handel binnen de Gemeenschap geldt. In het kader van deze regeling beschikt de Commissie slechts over een „technische” beoordelingsvrijheid.

Maar ook indien de vaststelling van de compenserende bedragen overeenkomstig artikel 2, lid 2, van verordening nr. 974/71 plaatsvindt, kan men zich volgens de Commissie afvragen of dit bij het produkt in casu moest geschieden.

Verzoekster in het hoofdgeding heeft betoogd dat de invoer van Bulgaarse schapekaas geen enkele verstoring in het handelsverkeer van landbouwprodukten teweegbrengt, zodat er, op grond van artikel 1, lid 2, laatste alinea, geen aanleiding is tot vaststelling van compenserende bedragen. Dit argument kan geen grond vinden in de monetaire situatie, want men kan van de Commissie niet verwachten dat zij de ontwikkeling en

invloed van de invoer uit elk derde land gaat afwegen. Anders zou er bovendien een stroom van ontheffingsaanvragen ontstaan waardoor het stelsel van compenserende bedragen ernstig zou worden aangetast. In tegenstelling tot wat verzoekster stelt, is er wel degelijk concurrentie met Italiaanse schapekaas (pecorino) en andere kaassoorten uit de Gemeenschap, met name geitekaas.

Op de eerste vraag zou volgens de Commissie derhalve moeten worden geantwoord dat niet is gebleken van gegronde

bezwaren tegen de geldigheid van verordening nr. 974/71; op de tweede vraag, dat het toepassen op 24 maart 1972 van compenserende bedragen op invoeren uit derde landen niet onverenigbaar was met het Gemeenschapsrecht; en op de derde vraag, dat de berekeningsgrondslag van artikel 2, lid 2, van verordening nr. 974/71 voldoende bepaald is en dat het tarief van 45,50 DM per 100 kg Bulgaarse schapekaas noch in beginsel, noch door de hoogte van het bedrag in strijd is met de Gemeenschapsbepalingen.

Ten aanzien van het recht

- 1 Overwegende dat het Finanzgericht Berlijn bij beschikking van 19 januari 1973, ingekomen ter griffie van het Hof op 5 februari 1973, het Hof heeft verzocht bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te doen omtrent de uitlegging en de geldigheid van een aantal bepalingen van 's Raads verordening nr. 974/71 van 12 mei 1971 betreffende bepaalde conjunctuurpolitieke maatregelen welke naar aanleiding van de tijdelijke verruiming van de fluctuatiemarges van de valuta's van sommige Lid-Statens dienen te worden genomen in de landbouwsector (PB nr. L 106 van 12 mei 1971, blz. 1) en eventueel van enkele bepalingen van de verordeningen der Commissie nrs. 1013/71 en 1014/71 (PB nr. L 110 van 18 mei 1971, blz. 8 en 10) en 548/72 (PB nr. L 66 van 18 maart 1972, blz. 1) ter uitvoering van genoemde verordening nr. 974/71;
- 2 Overwegende dat verzoekster in het hoofdgeding op 24 maart 1972 om inkларing heeft verzocht van een door haar uit Bulgarije in de Bondsrepubliek Duitsland ingevoerde partij schapekaas en daarop krachtens verordening nr. 974/71 werd aangeslagen voor compenserende bedragen ad 45,50 DM per 100 kg, en wel zulks, voor de produkten van post 04.04 van het gemeenschappelijk douanetarief, overeenkomstig de in de bijlagen van verordening nr. 548/72 van 16 maart 1972 vastgestelde en op het tijdstip der litigieuze inkларing toepasselijke compenserende bedragen;

dat zij bij het Finanzgericht tegen de invordering van die compenserende bedragen beroep heeft ingesteld, op grond dat het bij verordening nr. 974/71 ingevoerde stelsel dier bedragen met het Verdrag onverenigbaar zou zijn;

Analyse van het stelsel der compenserende bedragen

- 3 Overwegende dat de in de eerste maanden van 1971 voortdurend wassende stroom van deviezen en kortlopend speculatief kapitaal en de daardoor in sommige Lid-Staten — met name de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland — veroorzaakte situatie de Raad ertoe hebben gebracht in zijn resolutie van 9 mei 1971 (PB nr. C 58 van 10 juni 1971, blz. 1) er begrip voor de tonen „dat in bepaalde gevallen deze landen gedurende een beperkte periode de marges waarbinnen de wisselkoersen van hun valuta schommelen ten opzichte van hun huidige pariteit, kunnen vergroten”;

dat de Raad in dezelfde resolutie heeft verklaard dat een dergelijk stelsel van zwevende wisselkoersen in normale omstandigheden onverenigbaar is met de goede werking van de gemeenschappelijke markt, en „ten einde te vermijden dat gebruik wordt gemaakt van unilaterale maatregelen heeft besloten „overeenkomstig artikel 103 van het Verdrag onverwijld passende maatregelen” op landbouwgebied vast te stellen;

- 4 Overwegende dat de landbouwmarktordeningen onder meer ten doel hebben de landbouwbevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren en de markten te stabiliseren, met name door middel van een stelsel van stabiele prijzen, houdende vaststelling van richtprijzen, drempelprijzen en interventie-prijzen, welke zijn gebaseerd op vaste pariteiten van de valuta's der verschillende Lid-Statens ten opzichte van een rekeneenheid;

dat, waar het onmogelijk was nieuwe pariteiten vast te stellen zolang D-Mark en gulden bleven zweven, nog steeds werd uitgegaan van de oude, bij het IMF aangemelde pariteiten, ook wat Nederland en de Bondsrepubliek betreft, voor de vaststelling en de berekening van de wenselijk geachte prijsniveaus voor de produkten waarvoor interventie-prijzen bestaan en voor de produkten waarvan de prijs afhankelijk is van die der eerstgenoemde;

dat deze prijzen, die aldus in beginsel ongewijzigd bleven, niettemin — met name indien uitgedrukt in D-Marken — een aan de feitelijke revaluatie van deze munteenheid evenredige verlaging ondergingen, waardoor voor de producenten nadelige verstoringen in het handelsverkeer in landbouwprodukten optraden, welke het in de communautaire regeling vervatte interventiesysteem bovendien in de betrokken Lid-Staat dreigden te ontwrichten;

- 5 dat de Raad derhalve heeft overwogen dat de onverwijld te nemen passende maatregelen dienden te bestaan in het invoeren van een stelsel van compenserende bedragen, welke die Lid-Statens in het handelsverkeer zowel met de andere Lid-Statens als met derde landen zouden mogen heffen bij invoer en

toekennen bij uitvoer, zulks ten einde de invloed van de monetaire maatregelen op de prijzen van de basisprodukten waarvoor interventieprijzen gelden, en van de landbouwprodukten waarvan de prijs afhankelijk is van die van eerstgenoemde, te neutraliseren;

- 6 dat volgens artikel 2 van verordening nr. 974/71 deze compenserende bedragen gelijk zijn aan de bedragen die worden verkregen door op de prijzen van de landbouwprodukten waarvoor in interventie maatregelen is voorzien, een percentage toe te passen, overeenkomend met het verschil tussen de officiële en de werkelijke pariteit van de nationale munteenheid ten opzichte van de dollar der Verenigde Staten;

dat voor de overige in verordening nr. 974/71 bedoelde produkten de compenserende bedragen gelijk zijn aan de invloed die de prijzen van het betrokken produkt ondergaan door de toepassing van het compenserende bedrag op de prijs van het produkt waarvan zij afhankelijk zijn;

dat bovendien volgens de laatste zin van artikel 1 der verordening compenserende bedragen slechts kunnen worden gegeven voor zover de monetaire maatregelen verstoringen veroorzaken in de handel in de betrokken landbouwprodukten;

dat het de taak van de Commissie is, gehoord het advies van de Comités van Beheer, het bestaan van een zodanige situatie vast te stellen;

dat ten slotte genoemde verordening, ingevolge artikel 8, niet meer van toepassing is, zodra alle betrokken Lid-Staten de internationale regels betreffende de marges waarbinnen de wisselkoersen van de officiële pariteit mogen afwijken, weer toepassen;

- 7 Overwegende dat ten gevolge van de ongunstige monetaire ontwikkeling — met name de opschorting van de vrije inwisselbaarheid van de dollar op 15 augustus 1971 en vervolgens, sedert 23 augustus 1971, het zweven van de munteenheden van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie — het stelsel van de compenserende bedragen tot een groter aantal produkten en tot de in- en uitvoer van evengenoemde Lid-Staten is uitgebreid;

dat ter conferentie te Washington op 18 december 1971 nieuwe, nauwe onderlinge verhoudingen van de koersen ten opzichte van de dollar zijn vastgesteld, in de vorm van spilkoersen, welke echter ruimere fluctuatiemarges hebben dan bij de overeenkomsten van Bretton Woods zijn toegestaan;

dat, waar evenwel deze besluiten geen enkele officiële wijziging in de pariteiten brachten en de ontwrichting van het monetaire stelsel bleef bestaan, de regeling van de compenserende bedragen daarop is uitgebreid tot Frankrijk en Italië en tot alle in artikel 1 van verordening nr. 974/71 bedoelde landbouwprodukten;

- 8 Overwegende dat, na de litigieuze feiten, de Raad bij verordening nr. 2746/72 van 19 december 1972 (PB nr. L 291 van 28 december 1972, blz. 148) de regeling van de compenserende bedragen verplicht heeft gesteld en, op grondslag van de artikelen 28, 43 en 235 van het Verdrag, heeft „opgenomen” in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid;
- 9 Overwegende dat de maatregelen van de Raad en van de Commissie dienen te worden gezien in het licht van de bovenbeschreven situatie en het verdere verloop daarvan;

I — T e n a a n z i e n v a n d e e e r s t e v r a a g

- 10 Overwegende dat in de eerste plaats wordt gevraagd of verordening nr. 974/71 geldig is voor zover daarin machtiging wordt verleend tot het vaststellen en heffen van compenserende bedragen bij de invoer van zuivelprodukten uit Bulgarije;

a) De rechtsgrondslag van verordening nr. 974/71

- 11 Overwegende dat deze vraag vooreerst ertoe strekt te vernemen, of aan de geldigheid van bedoelde verordening wordt afgedaan door het feit dat zij op artikel 103 van het Verdrag steunt, daar deze bepaling geen betrekking zou hebben op het gebied van het gemeenschappelijk landbouwbeleid dat door de bijzondere bepalingen van de artikelen 38 tot en met 47 van het Verdrag wordt beheerst, en daar in ieder geval op grond van artikel 103 slechts maatregelen van conjuncturele aard — wat de litigieuze maatregelen niet zijn — kunnen worden genomen;
- 12 Overwegende dat ingevolge artikel 40 van het Verdrag de Lid-Staten uiterlijk aan het eind van de overgangperiode het gemeenschappelijk landbouwbeleid tot stand brengen en dat, ter bereiking van de in artikel 39 gestelde doeleinden, een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten tot stand is gebracht;

dat luidens dezelfde bepaling deze gemeenschappelijke ordening alle noodzakelijke maatregelen kan medebrengen, met name prijsregelingen, subsidies zowel voor de produktie als voor het in de handel brengen, systemen van voorraadvorming en opslag en gemeenschappelijke organisatorische voorzieningen voor de stabilisatie van de in- en uitvoer;

dat krachtens artikel 43, lid 2, derde alinea, de Raad, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de Vergadering, na het einde van de tweede

etappe der overgangsperiode met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op dit gebied verordeningen, richtlijnen of beschikkingen vaststelt;

dat uit deze bepalingen volgt dat de verleende bevoegdheden voor de tenuitvoerlegging van het gemeenschappelijk landbouwbeleid niet slechts betrekking hebben op eventuele structurele maatregelen, maar ook bemoeiingen van conjuncturele aard omvatten, die in deze produktiesector passen, en dat de Raad bevoegd is daartoe over te gaan met inachtneming van de aldaar voorgeschreven besluitvormingsprocedures;

- 13 Overwegende dat daartegenover artikel 103 betrekking heeft op de conjunctuurpolitiek van de Lid-Staten, welke zij als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang dienen te beschouwen;

dat dit artikel dus geen gebieden betreft die reeds tot het gemeenschappelijk domein zijn gaan behoren, zoals de ordening der landbouwmarkten;

dat artikel 103 immers ertoe strekt hetzij de conjunctuurpolitiek van de Lid-Staten te coördineren, hetzij overeenkomstig lid 2 dier bepaling passende gemeenschappelijke maatregelen vast te stellen;

- 14 Overwegende dat de vrijlating van de wisselkoersen van de Duitse en Nederlandse munteenheid, welke noodzakelijk werd geacht om de toevloed van speculatief kapitaal naar de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland in te dammen, de eenheid van de gemeenschappelijke markt in gevaar bracht en maatregelen vereiste ter bescherming van de mechanismen en doeleinden van het gemeenschappelijk landbouwbeleid;

dat met de invoering van de compenserende bedragen geen aanvullende bescherming werd beoogd, maar de handhaving, ondanks het voorlopig loslaten van vaste pariteiten, van eenheidsprijzen — de grondslag van de bestaande marktordeningen — ten einde een ontwrichting van het systeem van interventieprijzen te voorkomen en de normale handelsstromen van landbouwprodukten zowel tussen Lid-Staten als met derde landen in stand te houden;

dat deze naar hun aard provisorische maatregelen, bedoeld om de nadelige gevolgen van de nationale monetaire maatregelen te ondervangen en aldus tevens een belangrijke verworvenheid van de economische integratie te bewaren, normalerwijze in het kader van 's Raads bevoegdheden ex artikelen 40 en 43 en overeenkomstig de daarin voorziene procedures, met name na raadpleging van het Parlement, hadden moeten worden getroffen;

- 15 Overwegende evenwel dat zich in de tijd, gemoeid met de procedures van de artikelen 40 en 43, een onbepaald aantal ongecontroleerde handelstransacties zouden kunnen voordoen, waardoor de betrokken gemeenschappelijke marktordeningen in gevaar konden komen;

dat het, bij ontbreken van enige passende bepaling in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid om spoedmaatregelen ter bestrijding van de hiervóór beschreven monetaire situatie te kunnen nemen, ervoor moet worden gehouden dat de Raad gerechtigd was tijdelijk gebruik te maken van zijn bevoegdheden ex artikel 103 van het Verdrag;

dat derhalve het onverwachte van de gebeurtenissen waarmee de Raad werd geconfronteerd, het dringende karakter van de te nemen maatregelen, de ernst van de situatie en het feit dat de maatregelen betrekking hadden op een gebied dat nauw verband hield met de monetaire politiek van de Lid-Staten, waarvan zij de gevolgen gedeeltelijk moesten corrigeren, weliswaar het gebruik van artikel 103 kunnen verklaren, doch dat uit verordening nr. 2746/72 blijkt dat het hier slechts om een voorlopige situatie ging, daar de rechtsgrondslag van deze maatregel uiteindelijk in andere Verdragsbepalingen is gevonden;

b) De verordeningsvorm van de litigieuze maatregel

- 16 Overwegende dat voorts wordt gevraagd of aan de geldigheid van verordening nr. 974/71 wordt afgedaan door het feit dat ingevolge artikel 103 van het Verdrag, in het bijzonder lid 3, de daar bedoelde maatregelen alleen kunnen worden vastgesteld in de vorm van richtlijnen en beschikkingen, en niet van verordeningen;

dat deze uitlegging uit de tekst van artikel 103 zou volgen en haar rechtvaardiging zou vinden in de omstandigheid dat op het gebied van de conjunctuurpolitiek aan de instellingen slechts een coördinerende taak is toebedeeld;

- 17 Overwegende dat weliswaar ingevolge artikel 103, lid 1, de Lid-Staten gehouden zijn hun conjunctuurpolitiek als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang te beschouwen, doch dat deze bepaling niet in de weg staat aan de bevoegdheid van de communautaire instelling om hunnerzijds, onverminderd de overige in het Verdrag bepaalde procedures, conjunctuurmaatregelen te treffen binnen hun competentiegebied;

dat integendeel de bepaling van artikel 103, lid 2, dat de Raad „met eenparigheid van stemmen de naar omstandigheden passende maatregelen (kan) vaststellen”, onder het hierboven vermelde voorbehoud aan deze instelling de nodige bevoegdheden verleent om in beginsel de conjunctuurmaatregelen te nemen, die ter waarborging van de Verdragsdoelstellingen noodzakelijk mochten blijken;

dat zonder een zodanige, aan elk economisch beheer inherente bevoegdheid, de instellingen hun taken op dat gebied onmogelijk zouden kunnen vervullen;

- 18 Overwegende dat de uitdrukking „naar omstandigheden passende maatregelen” in artikel 103, lid 2, erop wijst dat ook wat de vorm van de maatregelen aangaat, de Raad van geval tot geval die vorm kan kiezen, welke hem het geschiktst voorkomt;

dat aldus, onder voorbehoud van het eenstemmigheidsvereiste, artikel 103, lid 2, verwijst naar de algemene regels voor de uitoefening van 's Raads bevoegdheden, zoals omschreven in de artikelen 145, 155 en 189, dus met inbegrip van het recht de uitvoering van de gestelde regels aan de Commissie over te dragen;

dat lid 3 van artikel 103 zich hierin van lid 2 onderscheidt, dat het blijkens de woorden „in voorkomende gevallen” ziet op het geval dat de Raad omtrent de wijze van toepassing van de vastgestelde conjunctuurmaatregelen geen eenstemmigheid bereikt;

dat alleen in dat geval die toepassingswijzen ten aanzien van het te bereiken resultaat voor de Lid-Statens verbindend zijn, doch aan de nationale instanties de bevoegdheid moeten laten vorm en middelen te kiezen;

c) De vraag betreffende het evenredigheidsbeginsel

- 19 Overwegende dat voorts wordt gevraagd of verordening nr. 974/71 niet in strijd is met het evenredigheidsbeginsel, met de artikelen 39, 40 en 110 van het Verdrag en met artikel 19 van 's Raads verordening nr. 804/68 van 27 juni 1968 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector melk en zuivelproducten (PB nr. L 148 van 28 juni 1968, blz. 13), doordat de compenserende bedragen niet afhankelijk zijn van een eventuele koerswinst van de importeur, maar uitsluitend van de verhouding tussen de officiële en de feitelijke pariteit van de D-Mark ten opzichte van de dollar;

- 20 Overwegende dat volgens de laatste overweging van de considerans van verordening nr. 974/71 de in te voeren bedragen niet hoger dienen te zijn dan strikt noodzakelijk is om de invloed van de monetaire maatregelen te compenseren;

dat niet is betwist dat door de keuze van één enkele, forfaitaire maatstaf importen in Duitsland uit staten waarvan de valuta ten opzichte van de D-Mark sterker of minder sterk fluctueert dan de dollar, worden belast met compenserende bedragen welke niet in elk geval precies overeenkomen met de monetaire invloed van de revaluatie van de D-Mark;

dat volgens verzoekster in het hoofdgeding de Raad de compenserende bedragen hetzij had moeten differentiëren naar de koers ten opzichte van de dollar van de valuta van de uit Duitsland en Nederland importerende, respectievelijk

daarheen exporterende landen, hetzij had moeten berekenen naar een aan de hand van het handelsvolume te bepalen gewogen gemiddelde;

- 21 Overwegende dat de Raad, gedwongen om in een situatie die aan voortdurende en nagenoeg onvoorzienbare veranderingen onderhevig was, maatregelen te treffen welke terstond op alle im- en exporten van de betrokken produkten konden worden toegepast, met een globale beoordeling van de voor- en nadelen van het in te voeren stelsel mocht volstaan;

dat hij van mening kon zijn dat een differentiatie van de compenserende bedragen naar de geografische herkomst der produkten de hanteerbaarheid van het stelsel in gevaar kon brengen, met name vanwege de talrijke bijzondere situaties die kunnen voortvloeien uit de door sommige landen toegepaste systemen van multipele koersen of de bijzondere kenmerken van de landen met staatshandel;

dat een zodanig stelsel bovendien verkeersverleggingen in de hand kon werken, welke anders dan met een stelsel van certificaten van oorsprong of van toezicht op goederenbewegingen, welke op hun beurt het vrije verkeer kunnen belemmeren, moeilijk controleerbaar zijn;

dat het voorts door de keuze van de betrokken partijen ten aanzien van de contractuele betalingsvaluta zou kunnen worden ontkracht;

dat de Raad, door voor elke tot het instellen van compenserende bedragen gemachtigde Lid-Staat de hoogte dier bedragen te bepalen naar de verhouding tussen de officiële en de werkelijke pariteit van de nationale munteenheid ten opzichte van de dollar, in aanmerking heeft willen nemen dat een aanzienlijk deel van de invoer in die Lid-Statens in dollars wordt verrekend, en dat in de betrokken periode voor de uitvoer met name naar de derde landen in de meeste gevallen hetzelfde gold;

- 22 Overwegende voorts dat een gewogen stelsel vanwege zijn forfaitair karakter dezelfde nadelen zou hebben als het aangevochten systeem, zonder evenwel de noodzakelijk geachte volledige bescherming te bieden jegens het voornaamste exportland van landbouwprodukten ter wereld;

dat, waar de voorgenomen conjunctuurmaatregelen onder meer beoogden de gevolgen van de revaluatie van de D-Mark, welke de doelstelling van een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking in gevaar konden brengen, op korte termijn te corrigeren, de noodzaak van een maximale correctie in overweging kon worden genomen;

dat de instellingen in de uitoefening van hun bevoegdheden weliswaar ervoor moeten waken aan de deelnemers aan het economisch verkeer zwaardere lasten op te leggen dan nodig om de door de overheid te realiseren doelein-

den te bereiken, doch dat daaruit niet volgt dat deze verplichting moet worden afgemeten aan de bijzondere situatie van een bepaalde groep deelnemers;

dat een zodanige benadering, gezien de menigvuldige en ingewikkelde economische situaties, niet slechts onuitvoerbaar is, maar bovendien een eeuwige bron van rechtsonzekerheid zou vormen;

dat het dwingende vereiste van hanteerbaarheid vooral van economische maatregelen welke zijn bestemd om onmiddellijk corrigerend te werken — een vereiste waarmee bij de afweging van de betrokken belangen rekening moet worden gehouden —, in casu een globale beoordeling van de voor- en nadelen der voorgenoemen maatregelen wettigde;

- 23 dat derhalve niet is komen vast te staan dat de Raad, bij de afweging van de voor- en nadelen van een stelsel dat de compenserende bedragen bond aan de verhouding tussen de dollar en de nationale munteenheid van elke betrokken Lid-Staat, en bij zijn keuze van het toegepaste stelsel, de deelnemers aan het economisch verkeer kennelijk lasten heeft opgelegd welke onevenredig zijn aan het te bereiken doel;

d) De vraag betreffende schending van de artikelen 39, lid 1, sub c), 40, lid 3, tweede alinea, en 110 van het Verdrag

- 24 Overwegende dat artikel 39 van het Verdrag verscheidene doelstellingen van het gemeenschappelijke landbouwbeleid opsomt;

dat de instellingen van de Gemeenschap bij het toewerken naar die doelstellingen voortdurend moeten zorgen mogelijke tegenstrijdigheden tussen de afzonderlijke doelstellingen te verzoenen en, in voorkomend geval, aan deze of gene ervan tijdelijk voorrang moeten verlenen overeenkomstig de eis van de economische gegevens of omstandigheden met het oog waarop zij hun besluiten nemen;

dat de Raad, door eventueel, in verband met de ontwikkeling van de monetaire situatie, aan de belangen van de landbouwproducenten voorrang te geven, artikel 39 niet heeft geschonden;

dat bovendien niet is komen vast te staan dat de gewraakte maatregelen tot kennelijk onredelijke prijzen bij de levering aan de verbruikers hebben geleid;

- 25 Overwegende dat volgens artikel 49, lid 3, tweede alinea, van het Verdrag de gemeenschappelijke ordening der markten zich moet beperken tot het nastreven van de in artikel 39 genoemde doeleinden en elke discriminatie tussen producenten of verbruikers van de Gemeenschap moet uitsluiten;

dat de nationale rechterlijke instantie bij haar verwijzing naar deze bepaling schijnt te doelen op een mogelijke discriminatie tussen producenten en verbruikers ten nadele van de laatsten;

- 26 Overwegende dat artikel 40 slechts ziet op discriminatie tussen producenten of tussen verbruikers, terwijl artikel 39 handelt over de handhaving van het evenwicht tussen de tegengestelde belangen dezer beide groepen van deelnemers aan het economisch verkeer;

dat derhalve de Raad door de vaststelling van de litigieuze maatregelen artikel 40 niet heeft geschonden;

- 27 Overwegende ten slotte dat bedoelde maatregelen evenmin een schending opleveren van artikel 110, daar niet is komen vast te staan noch te bewijzen aangeboden dat de Raad bij de vaststelling van deze maatregelen de grenzen van de ruime beoordelingsvrijheid welke die bepaling hem ter zake van de handelspolitiek toekent, heeft overschreden;

e) De vraag betreffende schending van artikel 19 van verordening nr. 804/68

- 28 Overwegende dat ingevolge artikel 19 van verordening nr. 804/68 in het handelsverkeer met de derde landen de toepassing van enig douanerecht of enige heffing van gelijke werking op de produkten waarop de gemeenschappelijke ordening in de sector melk en zuivelprodukten betrekking heeft, verboden is;

- 29 Overwegende dat, ofschoon de compenserende bedragen tot een segmentering van de markt leiden, zij in casu dienen als correctief op de schommelingen van onvaste wisselkoersen, die in een systeem van op gemeenschappelijke prijzen gebaseerde landbouwmarktordeningen verstoringen in het handelsverkeer van landbouwprodukten konden veroorzaken;

dat uitsluitend aan monetaire oorzaken te wijten verkeersverschuivingen konden worden geacht meer in strijd te zijn met het gemeenschappelijk belang, mede gelet op de doeleinden van het gemeenschappelijke landbouwbeleid, dan de nadelen van de litigieuze maatregelen;

dat aldus deze bedragen ertoe strekken de instandhouding van de normale handelsstromen in de uitzonderlijke en voorbijgaande omstandigheden van de monetaire situatie te waarborgen;

dat zij voorts ten doel hebben de ontwrichting van het in de communautaire regeling vervatte interventiestelsel in de betrokken Lid-Staat te voorkomen;

dat het overigens niet gaat om door de Lid-Staten eenzijdig vastgestelde heffingen, doch om communautaire maatregelen die, gelet op de toenmalige buitengewone omstandigheden, in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid aanvaardbaar zijn;

- 30 dat de Raad door de vaststelling van die maatregelen artikel 19 van verordening nr. 804/68 niet heeft geschonden;

dat aldus bij onderzoek van de eerste vraag niet is gebleken van gegronde bezwaren tegen de geldigheid van de litigieuze verordening;

II — Ten aanzien van de tweede vraag

- 31 Overwegende dat in de tweede plaats wordt gevraagd of verweerder in het hoofdgeding bij juiste toepassing van het Gemeenschapsrecht op 24 maart 1972, de dag waarop inkling werd verzocht, nog gerechtigd was een compenserend recht in het handelsverkeer met derde landen te heffen;

dat deze vraag ertoe strekt te vernemen, of aan de voorwaarden waaronder verordening nr. 974/71 krachtens haar artikel 8 ophoudt van toepassing te zijn, op genoemde datum was voldaan, doordat na de akkoorden van Washington van 18 december 1971 de Lid-Staten hadden besloten hun munteenheid niet meer te laten zweven en een zogenaamde spilkoers aan te houden met een ruimere fluctuatiemarge dan de overeenkomsten van Bretton Woods toelaten;

- 32 Overwegende dat artikel 8 van verordening nr. 974/71 bepaalt dat zij niet meer van toepassing is zodra alle betrokken Lid-Staten de internationale regels betreffende de marges waarbinnen de wisselkoersen van de officiële pariteit mogen afwijken, weer toepassen;

dat met deze bepaling wordt beoogd de compenserende bedragen af te schaffen, zodra de Lid-Staten gezamenlijk zouden besluiten zich opnieuw hetzij aan de oude pariteiten, hetzij aan nieuwe, bij het IMF aangemelde pariteiten te houden;

- 33 Overwegende dat door de akkoorden van 18 december 1971 aan die voorwaarden niet is voldaan;

dat de betrokken Lid-Staten daarbij geenszins tot vaste pariteiten zijn teruggekeerd, doch zich slechts hebben verbonden, in de mate van het mogelijke, voor wijziging vatbare spilkoersen aan te houden, terwijl de akkoorden bovendien een fluctuatiemarge van 2,25 % boven en onder deze koersen toe-

lieten, hetgeen soms resulteerde in koersschommelingen van dezelfde omvang als die welke tot invoering van de compenserende bedragen hadden geleid;

dat overigens ook na genoemde akkoorden een tendens tot opwaardering van sommige communautaire valuta's binnen deze ruimere fluctuatiemarge is blijven bestaan, en dat ten tijde van de litigieuze invoer de D-Mark 13 % boven zijn vroegere officiële pariteit stond genoteerd en zich tot de devaluatie van de dollar op 8 mei 1972 op dat niveau heeft gehandhaafd;

dat ten slotte de omstandigheid dat de betrokken Lid-Staten met zekerheid niet tot de oude pariteiten ten opzichte van de dollar zouden terugkeren, niet ter zake deed, omdat met de in artikel 8 genoemde internationale regels niet op een bepaalde pariteit, maar op een stelsel van vaste pariteiten wordt gedoeld;

III — Ten aanzien van de derde vraag

34 Overwegende dat in de derde plaats wordt gevraagd of artikel 2, lid 2, van verordening nr. 974/71 een voldoende bepaalde berekeningsgrondslag voor de compenserende bedragen vormt, en of het bedrag van 45,50 DM, dat krachtens verordening nr. 548/72 van de Commissie op de litigieuze invoer werd geheven, uit de toepassing van de in dit artikel vervatte beginselen kan voortvloeien;

35 Overwegende dat ingevolge artikel 2, lid 2, van verordening nr. 974/71 voor de produkten waarvan de prijzen afhankelijk zijn van die der aan interventie onderworpen produkten, de compenserende bedragen gelijk zijn aan de „invloed” die de prijzen van het betrokken produkt ondergaan door de toepassing van het compenserende bedrag op de prijzen van het aan interventie onderworpen produkt;

dat volgens verzoekster in het hoofdgeding deze omschrijving van de berekeningwijze der compenserende bedragen te vraag is en indruist tegen het algemene rechtsbeginsel dat wettelijke regels welke tot het heffen van belastingen machtigen, genoegzaam bepaald moeten zijn;

36 Overwegende dat de term „invloed” in artikel 2 de Commissie noodzaakt rekening te houden met de doorwerking, in de prijs van het niet aan interventie onderworpen produkt, van de toepassing van compenserende bedragen op de bestanddelen welke eerstgenoemd produkt en het aan interventie onderworpen produkt waarvan het afhankelijk is, gemeen hebben;

- 37 Overwegende dat artikel 5 van 's Raads verordening nr. 804/68 van 27 juni 1968, houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector melk en zuivelprodukten, in een jaarlijkse vaststelling van een interventieprijs voor boter en magere-melkpoeder voorziet;

dat derhalve, bij ontbreken van een interventieprijs voor ruwe melk, de prijs van andere zuivelprodukten, waaronder kaas, afhankelijk is van die van boter en magere-melkpoeder;

dat bijgevolg de Commissie, voor de toepassing van artikel 2, lid 2, van verordening nr. 974/71 op kaas, eerst heeft berekend welke invloed de op de prijs van boter en magere-melkpoeder toegepaste compenserende bedragen hebben op melkvet en magere melk als twee bestanddelen van deze produkten;

dat, na aldus het effect van de compenserende heffing op de eenheidsprijs van vet en magere melk te hebben bepaald, de Commissie in staat was het effect ervan door te berekenen in de ruwe melk, waaruit kaas wordt bereid;

dat de Commissie bij deze afleidingsmethode slechts een beperkte beoordelingsvrijheid behoeft, zoals uit de door overgelegde berekeningen en het daaruit resulterende bedrag van 45,50 DM blijkt;

- 38 Overwegende dat verzoekster in het hoofdgeding nog inbrengt dat het litigieuze produkt niet onder een compenserend bedrag kon vallen, omdat — anders dan artikel 1, lid 2, sub b, van verordening nr. 974/71 vereist — de prijs van kaas niet afhankelijk is van de prijs van een aan interventie onderworpen produkt, maar hoofdzakelijk door de markt wordt bepaald;

- 39 Overwegende dat een prijsrelatie tussen kaas enerzijds en boter en magere-melkpoeder anderzijds, met name wat de drempelprijs betreft, wordt gelegd door 's Raads verordeningen nr. 804/68 van 27 juni 1968 en nr. 823/68 van 28 juni 1968 houdende vaststelling van de produktengroepen en de bijzondere voorschriften betreffende de berekening van de heffingen in de sector melk en zuivelprodukten;

dat het feit dat in verordening nr. 804/68 de prijzen franco grens voor kaas op basis van de gunstigste aankoopmogelijkheden in de internationale handel zijn vastgesteld, niet uitsluit dat de Raad voor de berekening van de compenserende bedragen gerechtigd was de voorkeur te geven aan een minder ingewikkelde methode in verband met het tijdelijke karakter dat het stelsel moest hebben;

- 40 Overwegende dat verzoekster in het hoofdgeding ten slotte betoogt dat de toepassing van compenserende bedragen op de invoer van schapekaas uit

Bulgarije in strijd is met de laatste zin van artikel 1 van verordening nr. 974/71, omdat het vrijlaten van de Duitse en Nederlandse valuta's geen verstoringen in de handel in kaas zou hebben veroorzaakt;

- 41 Overwegende dat, gezien het feit dat het stelsel der compenserende bedragen noodzakelijkerwijs een forfaitair en algemeen karakter heeft, en de eis van een snelle aanpassing aan de voortdurende monetaire schommelingen, het aanneemelijk is dat de Commissie slechts rekening heeft gehouden met verstoringen voor groepen produkten, ongeacht hun herkomst;

dat voorts een differentiatie naar herkomst verkeersverleggingen zou hebben uitgelokt;

- 42 dat aldus bij onderzoek van de derde vraag niet is gebleken van gegronde bezwaren tegen de geldigheid van de verordeningen nrs. 974/71 en 548/72 van de Commissie;

Ten aanzien van de kosten

- 43 Overwegende dat de kosten, door de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, door de Raad en door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen, en dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

Gezien de processtukken;

Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;

Gehoord de mondelinge opmerkingen van verzoekster in het hoofdgeding, de regering van de Bondsrepubliek Duitsland, de Raad en de Commissie;

Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, met name de artikelen 38 tot en met 47, 103, 110 en 177;

Gelet op de verordeningen van de Raad nrs. 804/68 van 27 juni 1968, 823/68 van 28 juni 1968, 974/71 van 12 mei 1971 en 2746/72 van 19 december 1972;

Gelet op de verordeningen van de Commissie nrs. 1013/71 en 1014/71 van 18 mei 1971 en 548/72 van 18 maart 1972;

Gelet op de resolutie van de Raad van 9 mei 1971;

Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap, met name artikel 20;

Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door het Finanzgericht Berlijn bij zijn beschikking van 19 januari 1973 gestelde vragen, verklaart voor recht:

Bij onderzoek van de gestelde vragen is niet gebleken van gegronde bezwaren tegen de geldigheid van 's Raads verordening nr. 974/71 en van de verordeningen nrs. 1013/71, 1014/71 en 548/72 der Commissie tot vaststelling van de compenserende bedragen geldend ten tijde als bedoeld in de gestelde vragen.

Lecourt	Donner	Sørensen	Monaco	Mertens de Wilmars
Pescatore	Kutscher	Ó Dálaigh	Mackenzie Stuart	

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op vierentwintig oktober negentienhonderddrieënzeventig.

De Griffier
A. Van Houtte

De President
R. Lecourt

CONCLUSIE VAN DE ADVOCaat-GENERAAL K. ROEMER
VAN 26 JUNI 1973 ¹

*Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,*

Bij beschikking van 19 januari 1973 heeft het Finanzgericht Berlijn het Hof een aantal vragen voorgelegd betreffende de geldigheid van enkele Gemeenschapsverordeningen, voor zover betrekking hebbend op compenserende bedragen bij de invoer van zuivelprodukten uit Bulgarije. Voor de vrij uitgebreide vragenlijst welke ik hier niet zal voorlezen, verwijs ik naar het rapport ter terechtzitting.

Voor een goed begrip van de zaak slechts het volgende. — In april en mei 1971 werden enkele valutamarkten in de Gemeenschap door speculatieve bewegingen en een abnormale toevloed van kort kapitaal verstoord. Om het gevaarlijke inflatoire effect van de daardoor vergrote geldhoeveelheid tegen te gaan, lieten de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland op 9 mei 1971 de wisselkoers van hun munt vrij, dat wil zeggen dat zij de fluctuatiemarges van de koers ten opzichte van de officiële pariteit ver-

¹ — Vertaald uit het Duits.